

Palle Holmstrup, redaktør:

Klinisk odontologisk årbog 2004

Redaktør Palle Holmstrup sier i sitt forord at boken er ment som en lett tilgjengelig måte å kunne oppdatere sin viten på, slik at kursbudsjettet kan reduseres. Årets bok inneholder etter min mening flere aktuelle temaer, ikke minst er artikkelen om emalje-

dentin-bindere et nyttig innspill i en klinikers plathverdag. Boken har flere kapitler om karies og dens følgetilstander, med bl.a. fremtidsscenario om diagnostikk, evidensbasert profylakse, teksjoner i melketenner og endodontiske medikamenter.

Bjørn Klinges oppfordring om å satse på bedre periodontal diagnostikk og behandling, er til dels deprimerende lesing med referanser til journalgjennomganger i Sverige som konstaterer opptil 80% journaler med manglende periodontal diagnose. Prognosebedømming og planlagt oppfølging manglet i de fleste journalene. Vi er ikke flinke nok til å klargjøre for pasienten – og oss selv – hva vi vil oppnå med periodontibehandlingen. Klinge tror plakkjegeren døde på 90-tallet! Han oppfordrer oss til å nyttiggjøre oss våre store periodontikunnskaper i det kliniske arbeidet.

Kallestål, Carlsson og Strømbergs fremtidsscenario om kariesdiagnostikk og behandlingsplanlegging er vanskelig, men interessant. Kariesgener avdekkes, og ut i fra disse funn, tidligere kariesskader og livvstilssopplysninger, konstruerer datamaskiner individuelle forebyggende program. Vi er da 20 år frem i tid.

Evidensbasert kariesforebygging blir definert i et innlegg av Axelsson og Holm, og det antydes at ulike tilleggsprogrammer utover bruk av fluortannkrem kun har marginal effekt. Sven Poulsens artikkel om kollektiv eller individuell profylakse, inkludert risikovurdering, er bra, og gir grunn til ettertanke!

Emalje-dentinbindere omtales på en

oversiktlig, grundig og ikke minst forståelig måte av Werner Finger. Det gis konkrete, systematiske tips om bondingprosessen, og her som ellers er det erfaring og øvelse som gir reproduerbare og gode resultater. Selvetsende adhesiver beskrives også utførlig. En vesentlig komponent i disse er vann, og det presiseres at tørrblåsing av selvetsende adhesiver er avgjørende for god binding. Produsenter flest oppgir for kort tid; den bør blåses i 20 sekunder for å fjerne alt vannet for å unngå at polymerisasjonsgraden i fyllingsmaterialet synker. pH er ikke så lav som i ren fosforsyre, og etsingen av tannvevet er derfor svakere enn ved total-etch-teknikken. Selvetsende adhesiver skal derfor bare brukes på preparert emalje, og ikke i emaljehypoplasier eller fissurforseglinger. Foreløpig heller ikke med dualherdende sementer.

Trinnvis ekskavering har fått sin renessanse, og Ingegjerd Mejäre har en fin artikkel om slik behandling i det primære tannsett. Partiell pulpaamputasjon beskrives også. Artikkelen har gode kliniske fotos, og det er redegjort for indikasjonsområder og behandlingsprosedyrer på en klar måte.

Dag Ørstadvik gjennomgår aktuelle – og noen uaktuelle – medikamenter og materialer innen endodontien. Artikkelen er systematisk og oversiktlig, og behandler irrigasjonsmidler, innleggsmidler, desinfeksjon av kanalen, og rotfyllings-sealere og -teknikker. Av nyere ting er forventninger om at klorheksidininnlegg kan supplere eller erstatte kalsiumhydroksid.

Krav til produsent og leverandør av materialer til tannklinikker omtales utførlig av Arne Hensten. Til tross for at dette er et viktig tema, faller anmelderen av lasset når det gjelder å oppfatte systematikken i kravene som eksisterer. Men kanskje er dette forfatterens hovedbudskap – nemlig at kravstandarden ikke er tilfredsstillende og at tannhelsepersonellet må stille krav om et testsertifikat med en tredjepersons vurdering.

Kroniske orofasiale smerter er et utfordrende område i odontologien, og Peter Svennsons gjennomgang under-

streker dette. Det er ca. 50 definerte smertetilstander i hode og ansikt, og det kan mange ganger være det rene detektivarbeid å utrede pasientene. Det kreves kunnskaper i neurobiologi. Forfatteren påpeker at vi skal unngå å polarisere smerten som ren nociseptiv eller ren psykogen, smerte er nesten alltid en kombinasjon.

Artikkelen om immediate implanta-ter er så godt skrevet og har så gode illustrasjoner og fotos at en allmennpraktiker med begrensede detaljkunnskaper om implantater har stort utbytte av å lese den. Forfatterne Schou, Hallund og Hjørtning-Hansen mener at immediat innsetting er spesielt indisert når tenner tapes pga. karies, frakturer og resorpsjoner.

Artikkelen om hvordan ungdom opplever sin tannhelse inneholder ikke så mange nyheter, men understreker at vi må møte de unge på deres egne premisser for å nå frem med våre budskap. Kari Storhaug skriver som alltid godt om sjeldne medisinske tilstander med orale manifestasjoner.

Temaet odontofobi berøres også, Eirik Skarets artikkel er lettlest og god. Interessant å lese om rottene som fikk mavesår når de fikk stadige, uforutsigbare smertestimuli, mens de som fikk forvarslar for smertestimuli, ikke fikk mavesår!

Evidensbasert behandling av alkohol- og narkotikaproblem fenget anmelderen lite. Derimot er bokens siste kapittel om nødvendige medikamenter på tannlegekontoret av Kølsen Pedersen, meget bra. Kortfattet og systematisk.

Årets bok er blitt en bok som en kliniker vil ha stor glede av, de fleste artiklene «er i tiden». Kolleger oppfordres til å lese den – artiklenes lengde er overkommelig.

Marit Teigen

København: Munksgaard Danmark; 2004. 214 sider, illustrert.

ISBN 87-628-0512-6.